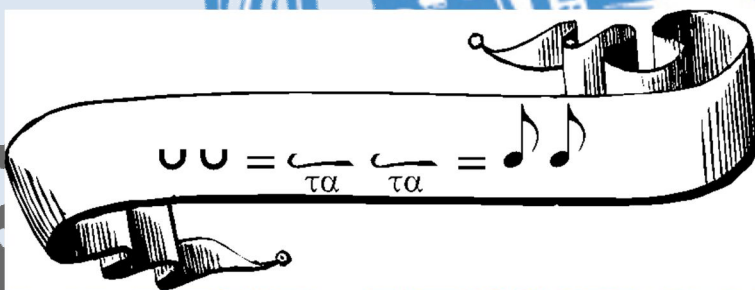

**Εισήγησις επί τῇ παρουσιάσει
του βιβλίου του κ. Παντελή Καβακοπούλου
υπό τον τίτλον «Τραγούδι Μουσική & Χορός στην Ἑπειρο»
την 30ήν Μαΐου του έτους 2013**

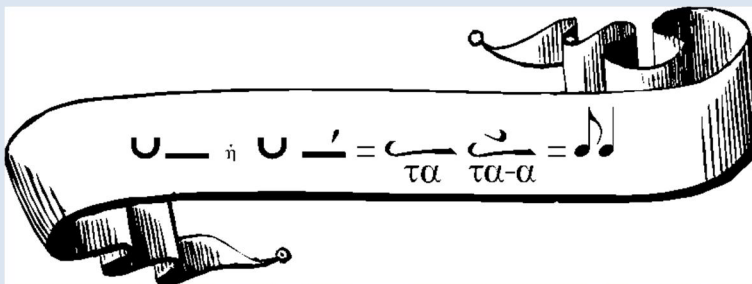
Κυρίες και κύριοι, ανατρέχοντες εις την θεωρίαν περί των αντίξων του σκοτεινού φιλοσόφου Ηρακλείτου του εξ Εφέσου και συγκεκριμένως εις τα αποσπάσματα 9 και 12 ευρίσκομεν αὐτόν λέγοντα: «μουσική δὲ ὅξεις ἅμα καὶ βαρεῖς μακροὺς τε καὶ βραχεῖς φθόγγους μείξασα ἐν διαφόροις φωναῖς μίαν ἀπετέλεσεν ἁρμονίαν». Εἰς αὐτὸ το παίχιδισμα τῶν μακρῶν καὶ βραχείων χρονικῶν συλλαβῶν ἀναφέρεται εἰς τα *Σχόλια Β' Περί ποδῶν* ὁ Ηφαιστείων καὶ εἰς τὸ *Περί Μουσικῆς Πρώτον* ὁ Ἀριστείδης Κοῖντιλιανός. Σήμερον περὶ αὐτοῦ τοῦ μουσικοῦ παιχιδίσματος ἐν χρόνῳ ἀσχολεῖται ἡ Θεωρία τοῦ Κάλλους, ἥτοι ἡ Θεωρία τῆς Συμμετρίας, μελετοῦσα τὰς διαδικασίας μεταφοράς καὶ κατοπτρισμοῦ ἐντὸς τοῦ μονοδιαστάτου χρόνου. Εξ ὅλων αὐτῶν τῶν πηγῶν καὶ ἄλλων πολλῶν, ἡ ἀναφορά τῶν ὁποίων εἰς τὴν παρούσα ἐκδήλωσιν παρέλκει, ἀντλούμεν πληροφορίες περὶ τῶν μουσικῶν μέτρων καὶ ρυθμῶν. Ὡς μίαν τοιοῦτου εἶδους πηγὴν ρυθμικῶν δομῶν, καταγεγραμμένων ἐν πενταγράμμῳ, θα ἐδυνάμην νὰ χαρακτηρίσω τὸ τελευταῖον πόνημα τοῦ κ. Παντελή Καβακοπούλου ὑπὸ τον τίτλον «Τραγούδι, Μουσική καὶ Χορός στὴν Ἑπειρο».

Περὶ τῶν ἀρχαίων ποδῶν ἐν τάχει ὁ λόγος:

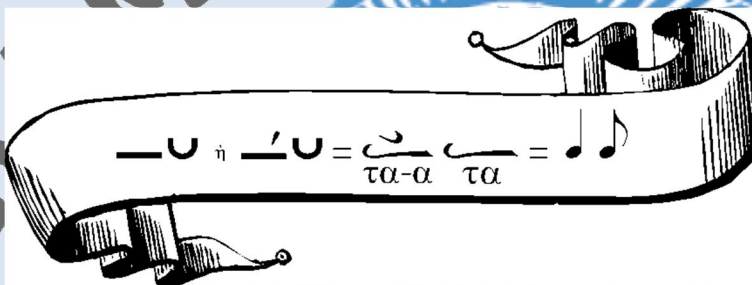
📖 Ὁ Πυρρίχιος καὶ κατ' ἄλλους Παρίαμβος. Ὁ μικρότερος ὅλων τῶν ρυθμικῶν ποδῶν ὁ καὶ ηγεμὼν ἀποκαλούμενος.

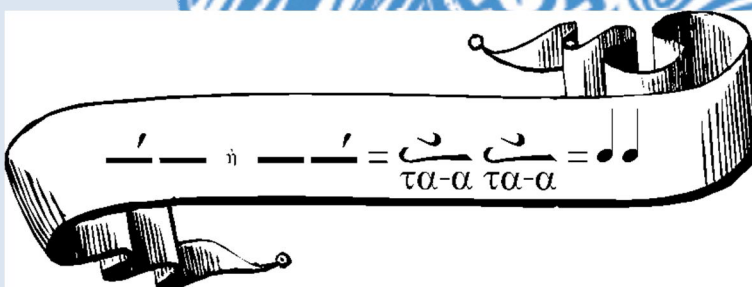
📖 Ὁ Ἰαμβος, ἡ μετρικὴ μονὰς ἡ συγκεκριμένη γιὰ μὲν τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν ἐκ βραχείας καὶ μακράς συλλαβῆς γιὰ δὲ τὴν νεωτέραν ἐξ ἀτόνου καὶ τόνισμένης συλλαβῆς. Τὸ κυρίαρχον μέτρον τῆς δραματικῆς ποιήσεως, τὸ ἀνήκον εἰς τὸ διπλάσιον γένος.

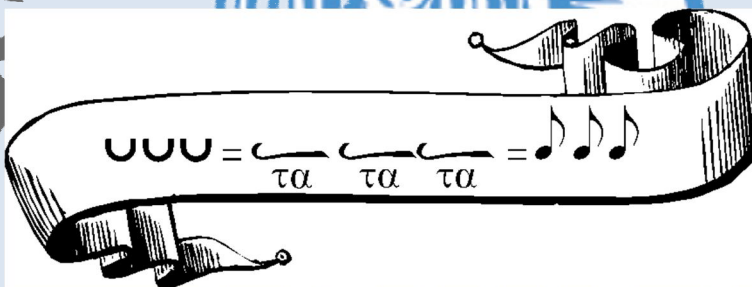
☞ Η αντισυμμετρική αυτού μετρική μονάς ονομάζεται τροχαιός και χορείος.

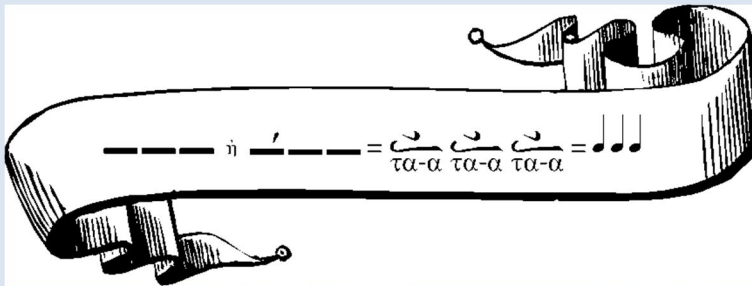
☞ Ο σπονδείος, ο ανήκων εις το δακτυλικόν γένος. Κατά τον Σέξτον τον Εμπειρικών ο Πυθαγόρας δια του σπονδείου μέλους κατηύναζεν τους εν μέθαι τελούντας νέους.

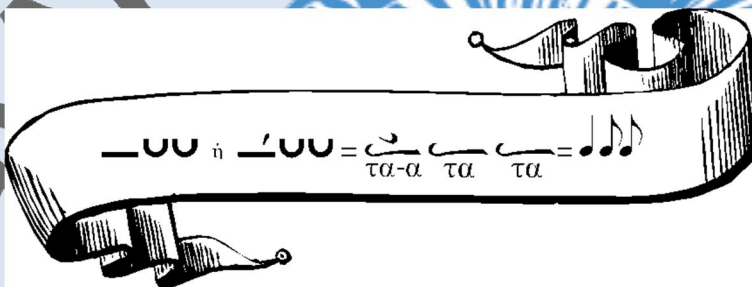
☞ Ο τρίβραχυς ο και βραχυσύλλαβος αποκαλούμενος υπό του Ηφαιστείωνος.

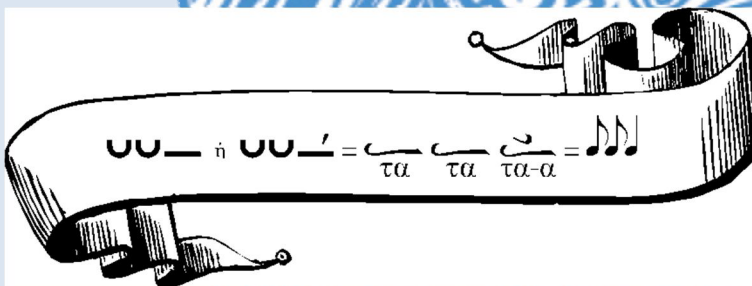
☞ Ο μολοσσός ο και τρίμακρος, λαβών το όνομά του κατά τον Ηφαιστείωνα και τον Διονύσιον τον Θράκα εκ του Μολοσσού, του υιού του Πύρρου και της Ανδρομάχης.

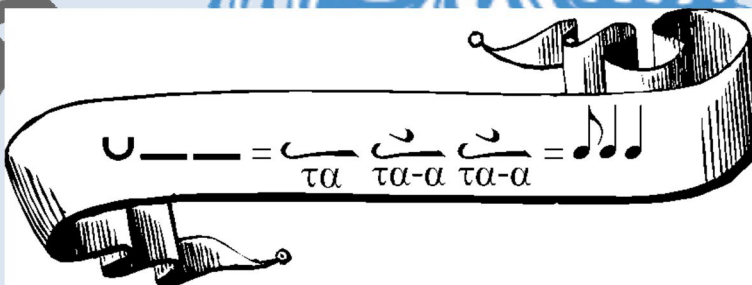
☞ Ο δάκτυλος α και ηρῶος αποκαλούμενος. Τετράσημος πους του δακτυλικού γένους ή και ίσου γένους ονομαζόμενον.

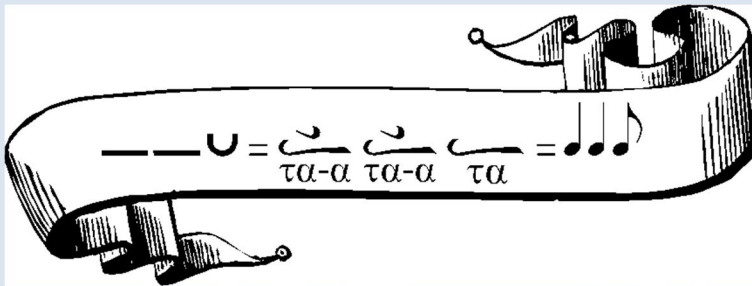
☞ Ο Ανάπαιστος ο και αντιδάκτυλος αποκαλούμενος, ως έχων αντισυμμετρικήν του δακτύλου δομήν.

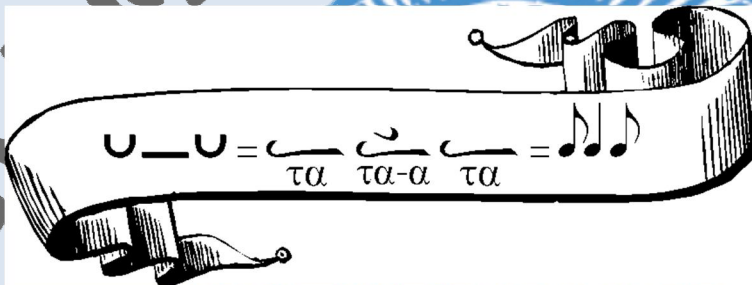
☞ Ο Βακχείος ο και υποβάκχειος. Βακχείοι ελέγοντο και οι εξάσημοι πόδες, τους οποίους οι Αλεξανδρινοί γραμματικοί εχαράκτηρισαν ιωνικούς.

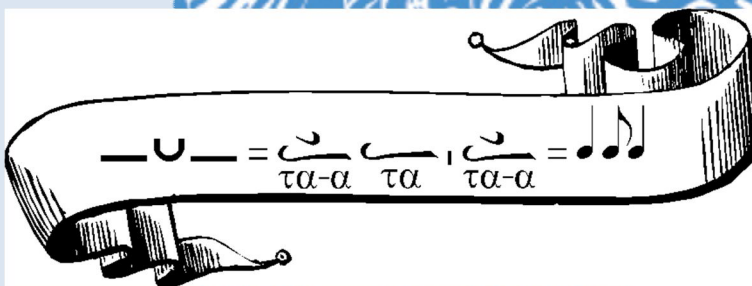
☞ Ο παλμβάκχειος, ο αντισυμμετρικός του βακχείου.

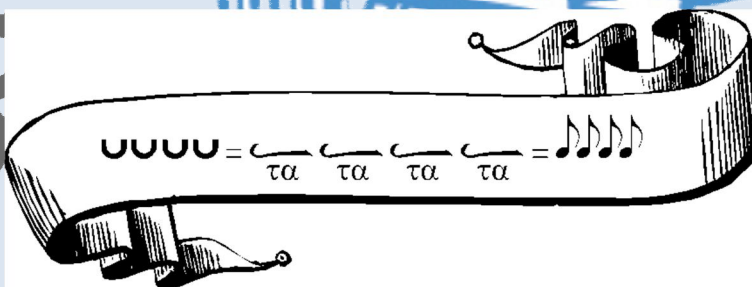
📖 Ο αμφίβραχυς ο και υπερθετικός ότι υπερτιθεμένην έχει την βραχείαν.

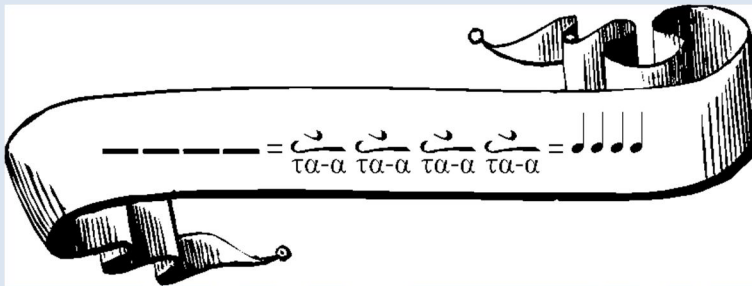
📖 Ο κρητικός ο και αμφίμακρος, ανήκων εις το παιωνικόν γένος.

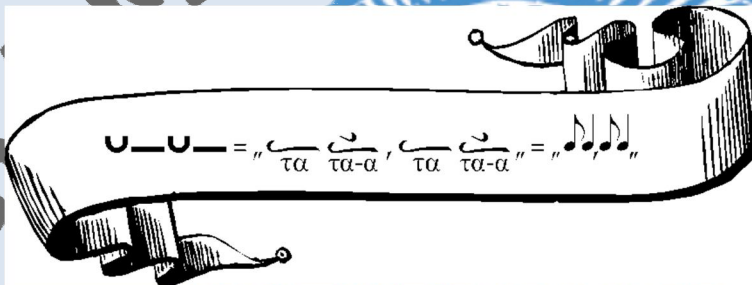
📖 Ο προκελευσματικός. Απαντά και αντί του δακτύλου και αντί του αναπαίστου.

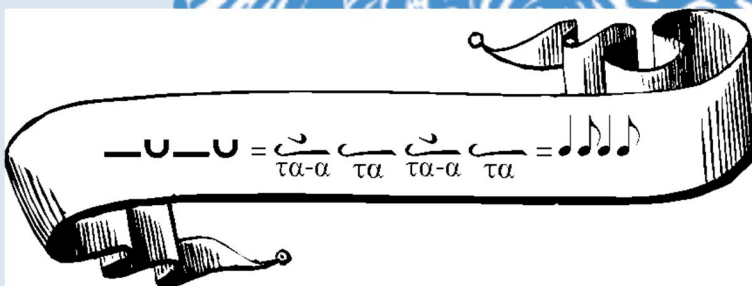
📖 Ο δισπόνδειος, ως συντιθέμενος εκ δύο σπονδείων. Αναφέρεται υπό του Ηφαιστείωνος, του Αριστείδου Κοϊντιλιανού και του Ερμογένους.

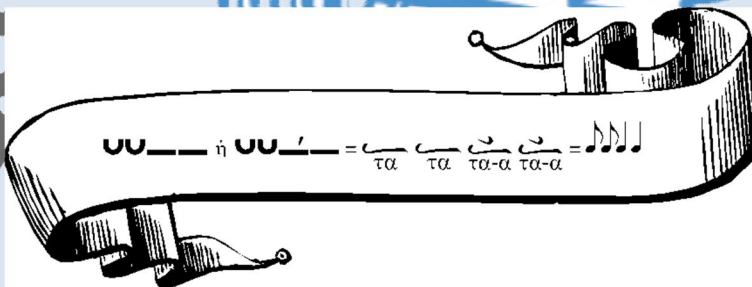
☞ Ο Δύαμβος εκ των δακτυλικών εξασήμεων.

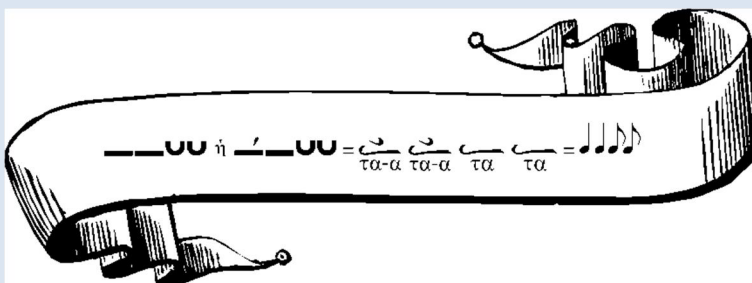
☞ Ο διτρόχαιος ο και κρητικός και διχόρειος ή τροχαϊκή ταυτοποδία.

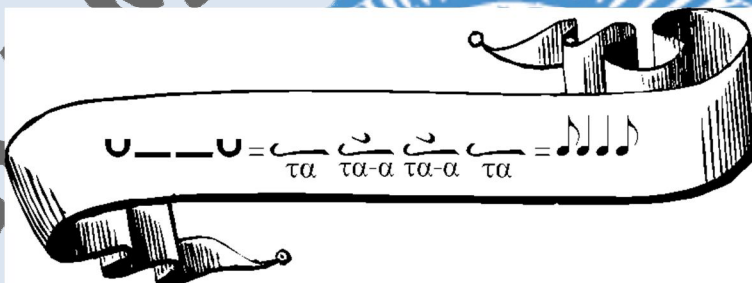
☞ Ο ιωνικός ο απ' ελάσσονος, σύνθετος εκ πυρριχίου και σπονδείου, ο και υποκύκλιος.

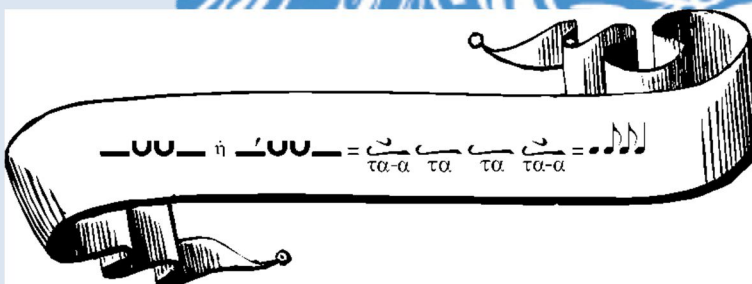
☞ Ιωνικός από μείζονος ο και Περσικός αποκαλούμενος. Ιωνικός μεν ότι οι Ίωνες αυτῷ εκέχρηντο, Περσικός δε δια το τας ιστορίας τας περσικάς τούτω τῷ μέτρῳ γεγράφθαι.

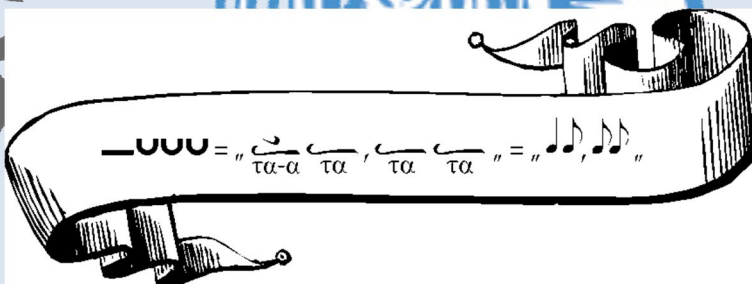
📖 Ο αντίσπαστος, ο εξ ιάμβου και τροχαίου συγκείμενος.

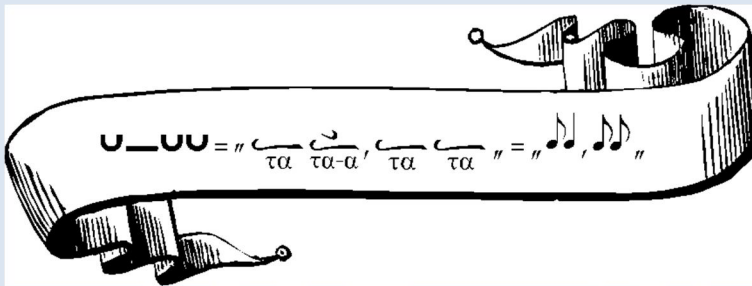
📖 Ο χορίαμβος ο και κύκλιος ή υποβάκχειος ή και βακχείος κατά τροχαίον αποκαλούμενος.

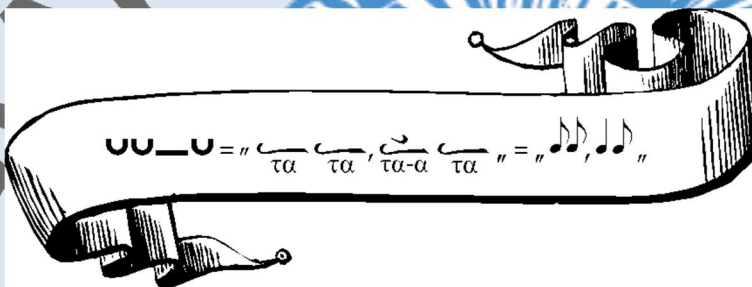
📖 Ο παίων ο πρώτος, ο εκ τροχαίου και ηγεμόνος συγκείμενος. Ανήκων εις το ημιόλιον ή παιωνικόν γένος.

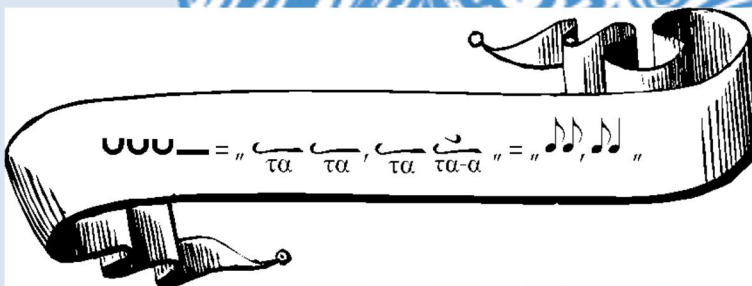
📖 Ο παίων ο δεύτερος, ο εξ ιάμβου και ηγεμόνος συγκείμενος. Σύμβλητος και κουρητικός λεγόμενος.

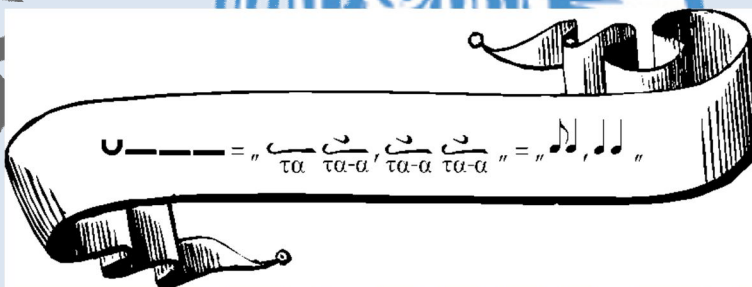
📖 Ο παίων ο τρίτος εξ ηγεμόνος και τροχαίου συγκείμενος. Ο και διδυμαίος ή κουρητικός ή δελφικός ή δρόμιος καλούμενος.

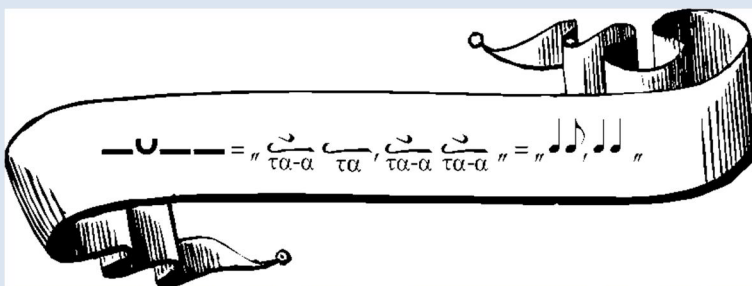
📖 Ο παίων ο τέταρτος εξ ηγεμόνος και ιάμβου συγκείμενος. Ο και υπορχηματικός και κρητικός καλούμενος.

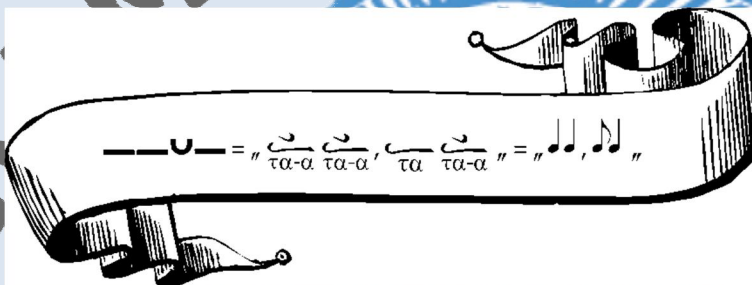
📖 Ο επίτριτος πρώτος ο και δόχμιος εξ ιάμβου και σπονδείου συγκείμενος.

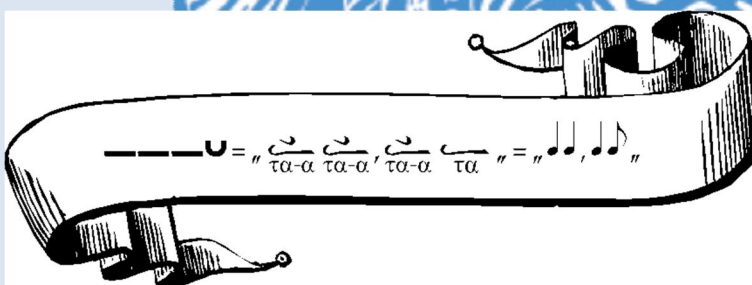
📖 Ο επίτριτος δεύτερος ο και καρκικός καλούμενος.

Ο επίτριτος τρίτος ο και παροδικός ονομαζόμενος.

Ο επίτριτος τέταρτος

Δέον, όπως σημειωθεί ότι άπαντα τα μεγάλα ρυθμικά ποδικά σχήματα προκύπτουν εκ συνθέσεως μικροτέρων ποδικών σχημάτων επί τη βάσει της Μαθηματικής Συνδυαστικής Αναλύσεως.

Άπαντα τα αναφερθέντα εν τάχει περί ποδικών σχημάτων απαντώνται εις τους αρχαίους Έλληνες από την εποχήν του Ομήρου και εφεξής, την Βυζαντινήν εποχήν με το δημώδες άσμα και την απαράμιλλον εις τέχνη στιχουργικήν και μελοποιΐαν.

Αυτή αύτη η αρχαιοελληνική και Βυζαντινή παράδοσις, επάνω εις την στιχουργίαν και μελοποιΐαν, υπεισέρπει εντός της απεριορίστου ποικιλίας του ελληνικού τραγουδιού των Νεωτέρων και Νέων χρόνων. Βαθείαν εντύπωσιν προκαλεί η άμεσος σύνδεσις των τραγουδιών αυτών με την απωτάτην αρχαιότητα, ήτις επιβιώνει, ευτυχώς, εις το δημοτικόν μας τραγούδι.

Αυτό αποδεικνύει περιτράνωσ η διάσωσις έως τις ημέρες μας των μέτρων και των ρυθμών των αρχαίων Ελλήνων και εις κάποιον βαθμόν της προσωδίας.

Ωστόσο, οιαδήποτε και εάν είναι τα μέτρα και η αγωγή των δημοτικών τραγουδιών, πρέπει να γνωρίζωμεν προσέτι την ακριβή σύνθεσιν των, μίαν τεχνικήν

απαιτούσα γνώσιν πολλών στοιχείων αναφορικός με αυτά και να μην περιορισθώμεν μόνον εις την διαπίστωσιν των ασυνθέτων ή συνθέτων ποδικών σχημάτων, τα οποία αναφέρει ο Αριστόξενος.

Απαιτεί συγχρόνως φιλολογικὴν γνώσιν του όλου θέματος και συγκρότησιν εις την γλώσσαν της περιοχής, ένθα εγράφησαν τα τραγούδια, του ιδιαίτερου γλωσσικού ιδιώματος ή της διαλέκτου, όπως αποφαίνονται οι γλωσσολόγοι, διότι εκ του ιδιώματος αντλείται η προσωδιακή έκφρασις, η αοιδή.

Αγωγή, ανάκρουσις, ανάπauσις, έλλειμμα ή έκτασις (τονή), συγκοπή, χασμωδία, συναλοιφή και άλλα εργάζονται εν συνδυασμῳ μετά του κινουμένου εκάστοτε ρυθμού.

Με μίαν αποστροφὴν του λόγου μου θα έλεγον ότι απαιτήσεις του ρυθμού είναι η μελωδία να συντονίζεται και να συγχρονίζεται μετά των στοιχείων εκείνων, τα οποία λίαν πρώτως οι αρχαίοι Έλληνες δια μεν της θεωρίας, δια δε τις μαθηματικῶς εξηκριβωμένες μουσικές των κλίμακες, έθεσαν εις την ιδεώδη τάξιν, την οποίαν ήδη από τον 6^{ον} π.Χ. αιώνα ο σκοτεινός φιλόσοφος ο Ηράκλειτος εξ Εφέσου αποκαλεί αρμονίαν είτε φανεράν, είτε αφανή, είτε παλίντροπον.

Εν κατακλήδει, προκειμένου να τιμήσω τον αγαπητόν μου φίλον κ. Παντελήν Καβακόπουλον, τον Απειρώταν, τον οποίον τιμῶ επί τῇ παρουσιάσει του αξιολόγου πονήματός του υπό τον τίτλον «Τραγούδι, Μουσική και Χορός στην Ήπειρο» λέγω ότι ως γέννημα και θρέμμα της Ηπείρου, ικανοποιεί όλες τις προϋποθέσεις, τις οποίες εμνημόνευσα μόλις προ ολίγου και, γνωρίζων συνάμα το γλωσσικόν και μουσικόν ιδίωμα της ιδιαιτέρας του πατρίδος, επιτυγχάνει να συγκεντρώσει πληθωρικῳ τῳ τρόπῳ πολυτίμους πληροφορίας εις το πόνημά του.

Φίλτατε κύριε Καβακόπουλε, σας γνωρίζω από το έτος 1986, ότε συμμετείχαμεν εις τα Διεθνή Μουσικολογικά Συνέδρια του Πολιτιστικού Κέντρου των Δελφών. Ήκουον τις εισηγήσεις σας και τα σχόλιά σας επί των εισηγήσεων των άλλων συνέδρων. Εμελέτησα τις δημοσιευθείσες εργασίες σας και τα εκδοθέντα έργα σας. Έμαθα πολλά από εσάς περί το δημοτικόν τραγούδι και περί των μουσικών, περί των λαογράφων, περί των ερευνητών και περί των την δημοτικὴν μουσικὴν υπηρετούντων.

Εάν ανοίξετε το σύγγραμμά μου «Φυσική και Μουσική Ακουστική» εις την σελίδαν 595 αναπτύσσω το θέμα «Χόρδισμα φλογέρας των τσομπαναρέων της Θεσσαλίας» επί τῇ βάσει ερωτήσεώς σας, την οποία απευθύνατε προς μίαν σύνοδρον εξ εκείνων των Συνεδρίων και για την οποίαν δεν ελάβατε απάντησιν ποτέ.

Σας συγχαίρω και σας ευχαριστώ. Να είσθε πάντοτε καλά.